

להזריע בשבת – כדאי או לא כדאי?

חיים שטורמן, "און"

באגודת "און" קיימים מספר נוהגים בנושא ההזרעות בשבתות וחגים, והם:

- באופן כללי אין מזריעים מטעם האגודה בשבתות וחגים;
- כאשר קורה ויש שני ימי חג רצופים – מזריעים באחד משני הימים;
- במשקים העונתיים (עמק הירדן ועמק בית שאן) מזריעים בעונה גם בשבתות מטעם האגודה;
- במשקים הדתיים באזורים אלה אין מזריעים בשבתות וחגים;
- משקים המעוניינים בכך מתקשרים באופן פרטי עם המזריע לעבודת שבת.

לקראת דיון בהנהלת האגודה בשאלה כיצד לנהוג בנושא זה, הוכן בעזרת המחשב (אגסי) החומר הסטטיסטי כדי לנסות ולענות על השאלה שבכותרת – האם כדאי או לא כדאי להזריע בשבת.

כבר ב־1956 נותחו תוצאות הזרעות יום א' לעומת יתר ימי החול, על ידי שינדלר וחבורי, באגודת "השרות". המסקנות היו:

- רק כשליש מן הפרות המתייחסות בשבת מגיעות להזרעה ביום ראשון;
- ההזרעות לפרות אלו יעילות פחות (בכ־3%–4%) בשל האיחור במועד ההזרעה;
- ההבדלים גדולים בעיקר בקיץ.

ניסינו להמשיך ולברר לא רק את ההבדל בפוריות אלא גם את התרומה שהבדל זה מביא למשק ועל ידי כך לנסות לשקול אם המאמץ כדאי.

השווינו את תוצאות ההזרעות ביום לאחר החג (קוד ח+1) עם יום אחרי יום לפני החג (קוד ח-1) כמיצגים של ימי החול באותה עונה. נלקחו בחשבון ימים ללא הזרעות והתוצאות נותחו לפי פרות ועגלות בקיבוצים, בהתאם לדיווח בדיקות הריון (טבלה 1).

טבלה 1. תוצאות ההזרעות

יום	פרות		עגלות		סה"כ	
	מספר	% התעברות	מספר	% התעברות	מספר	% התעברות
אחרי חג (ח+1)	888	33.8	240	58.3	1,128	39.0
2 P1 ימי חול (ח-1)	1,428	35.0	415	60.5	1,843	40.7
הפרש	124%	-1.2	116%	-2.2	122%	-1.7

העובדה הבולטת ביותר היא שמספר המזרעות ביום לאחר חג עלה רק ב־22% על מספרן ביום חול, (24% ו־16% בפרות ועגלות בהתאמה), כלומר 78% מדרישות שבת כלל לא הוזרעו.

ובכן – בואו חשבון.

$$\frac{\Delta P \times 21}{700} \times 1.99$$

=1.99 מס' הזרעות לפרה/עגלה.

אם נניח שמספר הדורשות בשבת באותה עונה ובאותם משקים זהה לזה שביום חול, וכן גם שיעור ההתעברות – אפשר לחשב את

במלים פשוטות יוצא מחשבון זה, שהפרות במשק שאינו מזריע בשבתות וחגים מתעברות בממוצע ב-2.5 ימים (ימי סרק) מאוחר יותר מאשר לו נהגו באותו משק להזריע בימים אלה

(טבלה 2) וזה הבדל קטן מאוד. חשבון לחוד והרגשה לחוד. במשקים הנוהגים להזריע בשבת שוררת הרגשה שעבודה זו משתלמת מאוד. יתכן שהממוצעים נכונים, אבל

טבלה 2. חישובי ההתעברות

פרות		עגלות		סה"כ	
מספר	% התעברות	מספר	% התעברות	מספר	% התעברות
174	28.9	32.5	44.3	206.5	31.4
714	7.0	207.5	6.9	921.5	7.0
	28.0		55.6		33.7
1.67		3.32		2.01	

% התעברות לדחיות $P_1 - P_2 = 174 - 714$

P2 שיעור ההתעברות לדרישות שבת

$\Delta P = P_1 - P_2$ הפסד התעברויות אפשריות

d הפסד ימי סרק לראש

הפרה שדרשה בשבת מפסידה מחזור שלם ולפעמים יותר, ואם תצא בגלל עקרות – יהיה ההפסד גדול מאוד. לעומתם טוענים המשקים הדתיים שהריווח ממנוחה בשבת נמצא במישורים אחרים לחלוטין – אך אין זה מעניינו. לכן השוונו את התוצאה בשטח בין המשקים העונתיים, הלא דתיים והדתיים (טבלה 3).

טבלה 3. השוואת תוצאות שנתיות

משקים	סוג	מספר	אחוז התעברות	ימי סרק
מזריעים בשבת	עגלות	3,203	60.9	18.0
	פרות	8,120	49.6	31.0
	סה"כ	11,323	52.8	26.7
לא מזריעים בשבת	עגלות	582	63.7	15.5
	פרות	1,387	53.6	26.5
	סה"כ	1,696	56.7	22.6

שיקולים נוספים בדיון היו:

א. אירגון הזרעות שבת על ידי האגודה יקר את התשלום לפרה בכ-40 – 60 ל"י;

ב. קושי רב באירגון עבודה כזו;

ג. למעשה מנצלים הרפתנים שרות כזה רק באופן חלקי. באזורים העונתיים מזריעים בשבת בתחילת העונה רק כ-75% מאשר ביום חול, ובסופה רק כ-55%.

סוכם:

א. האגודה אינה אוסרת ואינה מארגנת הזרעות בשבת כמעוניינים (פרט לעונתים);

ב. המזריעים נתבעים להנהיג תעריף אחיד ומוסכם על הצדדים (בוצע).

מן הטבלה נראה שהתוצאות הממוצעות בכל המגזרים טובות יותר במשקים שאינם מזריעים בשבת ובסך הכל מצליחים לעבר את הפרות